



## A MUNKAERŐPIACON SZÜKSÉGES NYELVI KOMPETENCIÁK FELTÉRKÉPEZÉSE KVALITATÍV ESZKÖZÖKKEL<sup>5</sup>

*Napjainkban egyre inkább aktuálissá válik a friss diplomások és munkavállalók szükséges nyelvtudásának a kutató-sok középpontba állítása. Az idegen nyelvtudás előnyt jelent a munkaerőpiacon, különösen, ha valaki multinacionális vállalatoknál Magyarországon vagy külföldön dolgozik a kvalitatív kutatásunk eredményei szerint. Kvalitatív kutatásunk alapján a foglalkoztatás nyelvi követelménye elsősorban angol vagy német nyelvtudás. Az idegen nyelvtudással rendelkező álláskeresők a lehetőségek gazdag tárházának néznek elébe az elkövetkező években.*

### **QUALITATIVE RESEARCH OF REQUIRED LANGUAGE COMPETENCES ON LABOUR MARKET**

*Nowadays there is more and more focus on researches of new graduate and employee's language skills. Foreign language knowledge provide sharp edge in the labour market especially if somebody is working for multinational company in Hungary or abroad according to our quality research. On the basis of our qualitative research language requirements for employment is primarily english or german language knowledge in Hungary. Job seekers with bilingual skills could look forward to a profusion of opportunities in the coming year.*

## BEVEZETÉS

Hosszú ideje gond a felsőoktatásban, hogy a végzett hallgatók diploma nélkül lépnek a munkaerőpiacra, mert a diploma megszerzése egyik követelményének, a nyelvvizsga megszerzésének nem tudnak eleget tenni. Az egyes alapszakok elvárt nyelvismeret kimeneti követelménye eltérő, az üzleti szakokon végzők számára minimum egy középfokú szakmai nyelvvizsgálóval igazolt nyelvismeret követelmény. Ennek az elvárásnak csak azok a hallgatók tudnak megfelelni általában, akik már középiskolából jó színvonalú általános nyelvismerettel rendelkeznek és van igényük a nyelvtanulásukat tovább fejleszteni. A főiskola nyelvtanárai, oktatói csak akkor tudják a magas szintű szakmai nyelvi kompetenciáikat hasznosítani, ha a képzésbe bekerülő hallgatók általános nyelvi ismerete legalább középfokú. Így idegen nyelvi ismeretük a folyamatosan bővülő szakmai ismereteikkel is bővíthető.

## KUTATÁSI CÉLKITŰZÉSEINK

Kutatásunk célja volt, hogy megismerjük a kelet- és közép- magyarországi vállalati szféra – különös tekintettel a Szolnoki Főiskola vonzáskörzetében lévő vállalatok – szereplőinek atti-

<sup>1</sup> Ph.D., főiskolai adjunktus, Szolnoki Főiskola, foldik@szolf.hu

<sup>2</sup> Ph.D., főiskolai tanár, Szolnoki Főiskola, laszloe@szolf.hu

<sup>3</sup> Ph.D., főiskolai adjunktus, Szolnoki Főiskola, szucsrobert@szolf.hu

<sup>4</sup> Ph.D., főiskolai docens, Szolnoki Főiskola, mate@szolf.hu

<sup>5</sup> Lektorálta: Dr. Pólya Éva, főiskolai docens, polyae@szolf.hu

túdjét és elvárásait a munkavállalók, elsősorban a pályakezdők idegen nyelvi készségeivel kapcsolatosan, annak érdekében, hogy a Szolnoki Főiskola Idegen nyelvi Intézete a képzését piaci igényeknek megfelelően alakítsa. Napjainkban, amikor a globális verseny már nem csupán a multinacionális vállalatokat érinti, hanem a helyi kisvállalatok mindennapjainak részévé is vált, elengedhetetlen legalább egy idegen nyelv magas szintű ismerete a vállalat dolgozói körében. A vállalatok jelentős része számára az EU tagság lehetőséget és kényszert is jelent a nemzetközi piacon való megmérettetésre, beszállítóként vagy a hazánkba beszállítók versenytársaként. Minden vállalat elemi érdeke, hogy olyan munkavállalói (különösen vezetői beosztásban) legyenek, akik szakmailag jól képzettek és képessé tegyék a céget a globális versenyben való megfelelésre. Ennek azonban egyik feltétele a biztos idegen nyelvismeret.

Kutatási célunk annak a felmérése, hogy a Szolnoki Főiskola hallgatóinak potenciális munkaadói milyen elvárásokkal jelennek meg a nyelvi képzés területén a meglévő, illetve jövőbeli munkavállalóikkal szemben. Kutatásunk során vizsgáltuk a különböző nyelvek üzleti életben betöltött fontosságát, az írásbeli, szóbeli kommunikáció viszonyát, a szakmaspecifikus nyelvetterületeket, továbbá a munkavállalók számára szervezett esetleges nyelvi továbbképzések üzleti vállalatok által elfogadható formáját.

A kutatás helyszíne: elsősorban az alföldi térség megyéi, de térségen kívüli, a főiskolával akár szerződéses, akár csak ismeretségi kapcsolatban álló vállalkozásokat is felkerestünk.

### ANYAG ÉS MÓDSZERTAN

A kutatás két részből állt, egy kvalitatív és egy kvantitatív kutatásból. Jelen tanulmány az úgynevezett kvalitatív kutatás eredményeit mutatja be, amely során nem strukturált, szóbeli személyes irányított interjúkat folytattunk 30 interjúalannyal. A mélyinterjú elkészítésére 2013. április-május hónapokban került sor. Előzetes telefonos időpont egyeztetés alapján 30 mélyinterjút készítettünk a mélyinterjú alanyok munkahelyén. Az irányított interjú során arra kerestük a választ, hogy a régió vállalkozásaiban, nyelvigenyes munkaterületen, akár vezetőként dolgozó alanyaink miként ítélik meg a saját tapasztalataik alapján az idegen nyelv szükségességét, mennyire tartják fontosnak a szakmai előmenetel szempontjából az idegen nyelv biztos használatát. A kutatásban természetesen a hazai viszonyok között szokásosnak tekinthető nyelvi képzést vettük alapul és nem foglalkozunk azokkal a szerencsés, de a Szolnoki Főiskola hallgatói körében tömegesen nem tekinthető olyan helyzetekkel, mint a többéves gyermekkori külföldi tartózkodás, vagy valamelyik szülő nem magyar anyanyelvű.

A kutatásban a különböző nyelvek munkaerő piaci használhatóságát vizsgáltuk, és a nyelvnek csak a foglalkoztatással összefüggő nyelvhasználati jellemzőire voltunk kíváncsiak. Az interjú alanyait a kutatásban résztvevő 6 kolléga (3-3 nyelvszakos és marketinges) főiskolai és vállalati adatbázisokból választotta ki 5-5 vállalkozás munkatársát, telefonos egyeztetés után személyesen kereste fel. Az interjú kevés kivétellel a vállalati helyszíneken zajlottak. Az alanyok kiválasztásának szempontjai: a cég profilja, a cég működési területe és a válaszadó nyelvi ismerete. Minden válaszadó legalább egy idegen nyelven tárgyalóképes ismerettel rendelkezik és a munkahelyen azt rendszeresen használja. A kutatásban résztvevő kérdezőbiztosok a kutatást megelőzően a kutatási célról, a módszerekről előzetesen egyeztettek, meghatározták a legfontosabb témákat, megállapodtak a minta összeállításában és a végső mintát

egyeztették. A beszélgetésben a kutatók előre elkészített interjúvázlat alapján, többnyire azonos kérdéseket tettek fel az interjú alanyoknak, de a beszélgetések kötetlenek voltak számos előre nem várt információkkal is szolgált. A mélyinterjú 5 témakörben 25 kérdést tartalmazott. Az interjúkról hangfelvétel készült, minden válaszadó hozzájárult a felvételhez. A kutatásban résztvevők a hangfelvételek alapján szó szerinti jegyzőkönyvet készítettek, amelyek összesítése szolgál jelen cikk alapjául. A válaszokat tartalomelemzéssel elemeztük, a feldolgozáshoz szófelhő módszert alkalmaztunk, amelyhez a <http://wordle.net> weboldal szófelhő készítő programja nyújtott segítséget. A mélyinterjú guide kifejlesztéséhez felhasználtuk a nemzetközi és hazai szakirodalomban található kutatások, szekunder adatforrások adatait.

## KUTATÁSI EREDMÉNYEK

### Idegen nyelv ismerete

Az idegen nyelv ismeret iránti elvárás differenciált. A mélyinterjú alanyok többsége közepes, míg néhányan magas szintet említettek. Az egyik mélyinterjú alany említette, hogy bankfióki és regionális szinten nálunk nem elvárás az idegen nyelvhasználat, míg egy másik mélyinterjú alany vállalatánál csak társalgási szintre van szükség.

Az idegen nyelv ismeret elvárás az interjú alanyok szerint attól függ, hogy a vállalat importál és/vagy exportál-e, azaz az üzleti partnerekkel (beszállítók, vevők) milyen nyelven tudnak kommunikálni, illetve milyen tulajdonú a vállalat. Az anyavállalat nemzetisége határozza meg, hogy a munkanyelv angol vagy német.

Termelő vállalati profilú vállalatoknál a tárgyalásokat végző felső- és középvezető, beszerző, értékesítő és logisztikai, míg szállodákban a recepció, értékesítés és felsővezető munkaköröket említették a legtöbben, legmagasabb nyelvigényüként. A mélyinterjú alanyok többsége szerint az idegen nyelv ismeret és használat munkakörönként és szervezeti hierarchia szintenként eltérő. Jellemzően az adminisztráció munkaterületén és a fizikai dolgozók esetében alapszintű nyelvtudás az elvárás, míg a közép- és felsővezetői szintén már középszintű szakmai szókinccsel bővített nyelv ismeret és használat szükséges, amely tárgyalóképes színvonalú. Nem csak magyar munkatársak esetében napi szinten szükséges az idegen nyelv használata.

Az idegen nyelvhasználat gyakorisága eltérő, de a mélyinterjú alanyok többsége napi gyakoriságot említett, amely e-mailben, telefonon és szóban való használatot jelent.

*Elvárás az idegen nyelvi kommunikáció elsősorban a közvetlen felettséssel, mert ő német, másodsorban a gyárakkal való kapcsolattartás, mert az anyavállalat német, harmadrészt az anyavállalati kollégákkal való kapcsolattartás miatt. Vagy a partnerekkel való kapcsolattartás miatt, akik ha nem tudnak németül, akkor angolul kell velük beszélni. L. P.*

### Új munkavállaló nyelvtudásának mérése

A mélyinterjú alanyok többsége szerint az új munkavállaló nyelvtudásának szintjét a felvételi interjú során mérik, azáltal, hogy az interjú teljes egészében vagy részben idegen nyelven zajlik. Néhány válaszadó említette, hogy a felvételi interjú akár egyszerre folyhat angol és német nyelven is. Ezen felül néhányan említették, hogy a felvételi eljárás részeként idegen nyelvű írásbeli teszteket, akár fejezetes cégek által összeállított változatot töltenek ki, vagy konkrét

szituációban idegen nyelvű e-mailt kell megválaszolni. Ahol a felvételi interjú során nem kerül sor nyelvtudás mérésére, azoknál a vállalatoknál a három hónap próbaidő alatt értékelik az új munkatárs nyelvtudását.

*Attól függ, hogy milyen pozícióba keressük a kollégát. Fizikai állományú munkaterületen nincs szükség arra, hogy jellemzően beszélje a nyelvet, illetve egy-két munkakör, mondjuk műszakvezetői csoportvezetői szinten, a pályázat keretén belül, ha kapunk rá lehetőséget biztosítunk erre nyelvtanulási lehetőséget angol nyelvből. Az új munkavállaló esetében pedig attól függ. Ha adminisztratív munkaterületre keresünk, akkor munkakörfüggő lesz az, hogy azt a nyelvtudást milyen szinten várjuk el (kommunikáció-, tárgyalóképes). Általában így az interjú két nyelven folyik. Ha esetlegesen második, harmadik körbe engedjük, akkor muszáj felmérni azt, hogy ez hogyan megy. B. A.*

### Nyelvvizsga bizonyítvány fontossága

Szinte minden mélyinterjú alany szerint nem a nyelvvizsga bizonyítvány a fontos, hanem a gyakorlatban használható nyelvtudás. Habár többen is megemlítették, hogy a jelentkezők között mintegy szűrő feltétel a nyelvvizsga bizonyítvány, illetve, hogy a diplomák megszerzéséhez már elengedhetetlen a nyelvvizsga. A nyelvvizsgát szükséges, de nem elégséges feltételként határozták meg a munkavégzéskor használható nyelvtudáshoz. A válaszadók véleményét leginkább az alábbi válasz tükrözte.

*A tapasztalatom az, hogy sokszor találkoztam olyannal az önéletrajzokban, hogy a középfokú nyelvvizsgáját ekkor és ekkor szerezte, de ahhoz, hogy valaki a nyelvet beszélje, nincs szükség nyelvvizsgára. Nyilván nyelvvizsgát szerzett, megtanulta a nyelvtant, attól függ, hogy A, B, vagy C kategória, viszont, ha nem használja aktívan, akkor az a tapasztalatom, hogy nincs jelentősége annak, hogy rendelkezik-e a jelölt nyelvvizsgával vagy nem. A másik pedig az, hogy minél régebben csinálta, és nem használja, akkor azt nehéz, olyan aktívan gyakorolni, ahogy ezt egy munkakörben kell tudni használni akár írásban, akár szóban. B. A.*

### Nyelvpótlék, nyelvi tanfolyamon

A mélyinterjú alanyok vállalatainál a nyelvvizsga meglétét külön nyelvpótlékkal nem honorálják a vállalatok. Ez főként annak tudható be, hogy a mélyinterjú alanyok a versenyszféra vállalatainál dolgoznak. A nyelvpótlék pedig a közszférára (közalkalmazottak, köztisztviselők) jellemző. Több válaszadó említette viszont azt, hogy a nyelvtudást mégis elismerik a magasabb bérrel, annak ellenére, hogy ezt a többletbért nem nevezik pótléknak.

*Nyelvvizsga pótlék nincs. Honorárium csak az, hogy a különböző szintű nyelvvizsgához tartozó tanfolyamok és vizsgák díját a bank visszatéríti. Így próbálja a bank ösztönözni a dolgozóit a nyelvtanulásra. B. Cs.*

A válaszadók többségének vállalatánál van lehetőség nyelvi tanfolyamon részt venni, amit a vállalat szervez, és amelyen ingyenesen, munkahelyen, munkaidőben vagy munkaidőn kívül vehetnek részt. A munkaidőben zajló nyelvtanfolyamok időtartamát a vállalatok egy részénél le kell dolgozni. Ezek a tanfolyamok jellemzően angol nyelvűek, de említettek a válaszadók német, orosz, olasz, román és lengyel nyelvű tanfolyamokat is. Több válaszadó említette, hogy a vállalkozás pályázati forrásból finanszírozza ezeket a nyelvtanfolyamokat, amelyeken kis létszámú munkatárs számára vállalat és munkakör orientált szaknyelv tanulása válik lehetővé. Az ingyenes nyelvtanfolyamokon való tanulás lehetőségét a vállalatok többsége minden

munkavállalója számára lehetővé tette, de vannak vállalatok, ahol a jelentkezők közül válogattak, elsősorban munkaköri indokoltsága alapján. Voltak olyan válaszadók, akiknek a vállalati nyelvtanfolyam helyett online nyelvi kurzuson, vagy nyelviskolában vett órákon való részvételt tettek lehetővé vagy magán nyelvtanár óradíját finanszírozták.

*Támogatja a gyár a nyelvtanulást, de úgy, hogy valamilyen szinten mindig lépjen előre a dolgozó. Régebben volt egy tanfolyam, és nem számított az eredményessége, szerződést sem kötöttek. Az utóbbi években azt mondták, hogy rendben, ingyen van a tanfolyam, de akkor lehet részt venni, ha legalább az előző szinthez képest fejlődik. Legalább 3 pontot. Igen, folyamatosan. Mindig vannak új tanulni vágyók. Cél, hogy tudjanak minél többen. Az előrelépést segíti, ha valaki a meglévő képességei mellé elsajátítja az idegen nyelvet. Igen, aki akar, szeretne tanulni és a főnöke támogatja, annak igen. Ez a tanfolyam munkaidőn belül és kívül is szerveződik. Nagyon különböző tudású emberek vannak, ezért több szintre és óramennyiségre van szükség. Ezért a tanfolyam vagy részben, vagy teljesen munkaidőben vagy azon kívül zajlik. T. M.*

### A mélyinterjú alanyok nyelvhasználati sajátosságai

#### Szükséges nyelvtudás szintje

A mélyinterjú alanyok többsége szerint középfokú nyelvtudás szükséges, bár többen említették a felsőfokot. Számos olyan válaszadó volt, aki a nyelvtudás szintjét nem nyelvvizsga bizonyítvánnyal, hanem a tárgyalóképes jelzővel illette. Néhányan azon a véleményen voltak, hogy egy alapfokú nyelvtudás is elegendő, ha rendelkezik a szakmai szókinccsel és a szóbeli kommunikáció során bátran meri használni tudását. A válaszokat leginkább tükrözi az alábbi megfogalmazás.

*A középfoktól felfelé igen. Tehát aki idejön és középfokon beszél, a középfokú nyelvtudás az már megfelel a munkakörnek. Az már, ha ráhangolódik a pálya nyelvére, tehát a szaknyelvre, akkor elég a középfok. B. B.*

#### Nyelvhasználat gyakorisága és módjai

A mélyinterjú alanyok többsége napi szinten használja az idegen nyelvet telefonálásra, e-mailezésre, levelezésre. A tárgyalások és a jelentések elkészítése heti illetve havi gyakoriságúak. Viszont vannak olyanok is, akik havi gyakoriságnál ritkábban használják az idegen nyelvet, például, ha külföldi partnerek látogatóba érkeznek a gyárba. A válaszokat az 1. ábra illusztrálja.





Nyelvtanulást hátráltató tényezők között felülreprezentáltan a szabadidő hiányát jelölték meg, amelyet a leterheltség, a túlóra követ azon kívül, hogy vannak, akiknek a gyermekük és a többi családtagjuk miatt nem jut idejük nyelvet tanulni.

Igen erőteljes kritikát fogalmazott meg a hazai nyelvoktatással kapcsolatban az egyik mélyinterjú alany a nyelvtanulást gátló tényezők között.

*A hazai nyelvoktatás nem túl hatékony, hogy valaki beszélni tudjon idegen nyelven. Végigvesz könyveket, amely szituációk kevésbé használhatók a mindennapi élet során. Az igeidő és a nyelvtan helyett a kommunikációorientált nyelvoktatásra kellene a hangsúlyt helyezni, hogy magabiztosan egyszerűen tudjanak idegen nyelven beszélni. K. S.*

A családi háttér és a saját család mindenképpen hatással van az egyén nyelvtanulási ambícióira. A mélyinterjú alanyok szüleinek többsége tanult középiskolában, egyetemen nyelveket, de ha nem kellett használni munkájuk során, akkor a nyelvismeret szintje alacsony. A válaszadók közvetlen családtagjai már többféle nyelvet és magasabb szinten beszélnek. Szinte minden válaszadó szűkebb vagy tágabb családjában van nyelvtanár. A válaszadók iskoláskorú gyerekeinek magas szintű a nyelvtudása, mivel a diploma megszerzéséhez megszerezték a nyelvvizsgát és többükénél már óvodában elkezdtek a nyelvtanulást. Az egyik válaszadó családja szinte minden tagjánál bemutatta a nyelvismeret mértékét az alábbiakban.

*Édesapám, amíg munkanélküli volt, beiskolázták egy nyelvtanfolyamra. Ott 4 hónap alatt megtanult alapfokon beszélni, és meg is van a nyelvvizsgája, neki nagyon jó a nyelvérzéke. Édesanyám nem beszél angolul, és semmilyen nyelven. Testvérem 7 éve él kint Angliában, tehát ő nagyon tudja ezt a nyelvet. Férjem angolul és németül is felsőfokon beszél, a kisfiam pedig most ötévesen az angollal az óvodában külön kurzuson ismerkedik. F. A.*

### **A munkaerő piaci elvárásoknak való megfelelés kérdései**

#### *Hogyan tanuljunk idegen nyelvet?*

Választ kerestünk arra, hogy a megkérdezettek hogyan ítélik meg a saját korábbi nyelvtanulási módszereik eredményességét, miben változtatnának, miben nem és miért. Az interjúalanyok szerint tehát a 21. század számos olyan technikai lehetőséget nyújt, amely megkönnyítheti, változatosabbá teheti a nyelvtanulást, de semmiképpen nem lehet az időt megspórolni, a nyelvtanulás időigényes, intenzív és folyamatos tevékenység és csak akkor eredményes, ha a tanulók ezt szem előtt tartják. A külföldi tanulás vagy szakmai gyakorlat szintén nagyon jó lehetőség, de az általános iskolában kezdett nyelvtanulás, és főleg a középiskolai kezdés esetén a hagyományos nyelvtanulási technikák, mint szavak tanulása, nyelvtani szabályok gyakorlása nem hagyhatók el. A jellemző válaszokat az alábbi 1. táblázat tartalmazza.



## Szolnoki Tudományos Közlemények XVII.

| Változtatna   |  | Nem változtatna   |
|---|--|---|
| módszer   | eszköz:  |   |
| <ul style="list-style-type: none"> <li>• élne a külföldi nyelvtanulás lehetőségével,</li> <li>• a második nyelvet sokkal korábban és intenzívebben kezdené el tanulni,</li> <li>• a felsőoktatási tanulmányok végére két nyelv meg kellene szerezni olyan nyelvtudást, amely akár nyelvvizsgával is kifejezhető, munka mellett már sokkal nehezebb a nyelvtanulás.</li> <li>• több csoportos beszélgetést, kommunikációs gyakorlatot tartana fontosnak,</li> <li>• erősíteni kell a nyelv-tanulás motivációját,</li> <li>• növelné a nyelvvel való foglalkozás gyakoriságát és intenzitását,</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>• több szakirodalom, több szakmaspecifikus újság olvasása,</li> <li>• internet használata segíti a folyamatos nyelvhasználatot, ezt igénybe venné és veszi is,</li> <li>• nem kellene annyira a tankönyvhöz kötni a tanulást, ne tankönyv centrikus legyen,</li> <li>• külföldi feliratos filmek nézése,</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>• a középiskolai alapozás nem helyettesíthető semmivel, az iskolai 5x45 perc és az otthoni 4x90 perc a célravezető.</li> <li>• biztos nyelvi alapok, nyelvtani szabályok rögzítése nélkül nem lehet nyelvet jól megtanulni.</li> <li>• a nyelvtanulásra szánt időt nem lehet megspórolni, nem a korszerű eszköz, hanem a folyamatos, iskolarendszerű nyelvtanulás, számonkérés a biztos tudás alapja, ez pedig a karrierjének is az alapja.</li> </ul> |

1. táblázat Nyelvtanulási módszerek összefoglaló táblázata<sup>8</sup>

### *Milyen nyelvet tanuljunk? - az egyes nyelvek használhatósága munkában.*

A nyelvtanulás kezdetekor mindig izgalmas kérdés, hogy ha van választási lehetőség, melyik nyelvet kezdjük tanulni. A válaszadók véleményét alapvetően a saját munkahelyük elvárásai határozzák meg, az idősebb válaszadók több vállalkozásnál szerzett gyakorlatuk alapján tudtak válaszolni. Az egyes nyelvek használhatósága az egyén szempontjából a munkaerő piaci lehetőségek függvénye. Illetve a tanult nyelvek egyfajta szűrőt képeznek a munkahelyválasztásban. Az egyéni életviteli stratégiák szintén befolyásolják a tanult vagy tanulandó nyelvet. Más a szempont, ha csak itthoni munkavégzésben, magyarországi életben gondolkodik a hallgató, más a helyzet, ha európai karriert tervez, és más, ha Európán kívüli tartózkodásban gondolkodik. A hazai viszonyok közötti munkavégzés esetében az alábbi 2. táblázat foglalja össze az egyes nyelvek fontosságáról vagy használhatóságáról alkotott véleményeket.

<sup>8</sup> Forrás: Saját kutatása

## Szolnoki Tudományok Közlemények XVII.

| Nyelv                 | Jellemzők   | Egyéni álláspontok  |
|-----------------------|---|---|
| <b>angol</b>          | <ul style="list-style-type: none"> <li>• az üzleti életben megkerülhetetlen,</li> <li>• első nyelvként fontos</li> <li>• az álláskeresőket angol nyelvismeret nélkül nem érdemes elkezdni.</li> <li>• világnyelv és az is marad,</li> <li>• az USA gazdasági, katonai és pénzügyi vezető pozíciója a világban teszi az angol nyelvet is a világon elfogadott nyelvvé. Ha az USA ezen fölénye valaha is csökken, az a nyelv fontosságát is érintheti.</li> <li>• ma már az angol nyelv ismerete nem előny, hanem feltétel.</li> <li>• számos tudományterület szakmai nyelve az angol.</li> <li>• sok esetben a nem angol anyanyelvű üzleti partnerek egymás közötti tárgyalásának a nyelve az angol, de ez sok félreértést okoz.</li> <li>• Belátható időn belül nem változik az angol nyelv jelentősége, Magyarországon egyértelműen a legkeresettebb és használt nyelv.</li> <li>• a legtöbb nemzetközi vállalat munkanyelve az angol, függetlenül a vállalat nemzeti hovatartozásától.</li> <li>• Európában elegendő az angolt ismerni a munkaerőpiacon.</li> </ul> | <p>nem hangzott el egyetlen olyan vélemény sem, amelyik az angol nyelv nemzetközi és hazai munkaerő piaci elsőbbségét képviselő általános álláspontot vitatná.</p> <p>az angol nyelv azért lett az USA hivatalos nyelve, mert egy kongresszusi szavazáson néhány szavazattal többet kapott az angol, mint a német. (de ez csak legenda)</p> |
| <b>német</b>          | <ul style="list-style-type: none"> <li>• a magyarországi munkaerőpiacon egyre fontosabbá váló nyelv, a német autópári beruházások és osztrák vállalkozások növekvő száma miatt,</li> <li>• a hazai beszállítók számára fontos</li> <li>• a német és osztrák munkaerő piac közelsége miatt a német nyelv ismerete a rövidebb vagy hosszabb távú külföldi munkavállalást megkönnyíti,</li> <li>• a hazai vállalkozások jelentős része a német és osztrák piacon szeretne megjelenni, a német nyelv az exportpiacok szempontjából is fontos.</li> </ul>  | <p>a német európai régiós nyelv.</p>  |
| <b>orosz</b>          | <ul style="list-style-type: none"> <li>• nő a kereslet az oroszul beszélő munkavállalók iránt,</li> <li>• 20-30 év miatti válhat fontossá az angol után az orosz gazdaság erősödésével,</li> <li>• nagy az orosz piac, a bővülni képes magyar vállalkozások számára szükség lesz a nyelvet beszélő munkavállalókra,</li> <li>• az angol mellett lehet a kínaival együtt világnyelv a felvevő piacaik nagysága alapján,</li> </ul>   | <p>a hazai vállalkozások számára nosztalgia nyelv egy kicsit, hiszen a negyven év feletti emberek mind-egyike tanult egy kevés orosz,</p>   |
| <b>kínai</b>          | <ul style="list-style-type: none"> <li>• bonyolult nyelv, 20-30 év múlva lehet a világon meghatározó nyelv,</li> <li>• ha valaki Kínában szeretne dolgozni, vagy olyan magyar vállalkozásnál dolgozna, akik kínai piacra lépnek, akkor érdemes elkezdni, tanulni,</li> <li>• a kínaiak az európai és a világpiacon inkább az angol nyelvet használják, meg is tanulják a nyelvet,</li> <li>• Magyarországon egyre nő az itt élő kínaiak száma, az őket kiszolgáló ágazatokban, elsősorban oktatásban, egészségügyben, pénzügyi szektorban lehet hasznos a kínai nyelv ismerete, de ez nem jelent tömegigényt és tömeges munkahelyet,</li> </ul>   |   |
| <b>francia, olasz</b> | <ul style="list-style-type: none"> <li>• lokális, maximum regionális európai nyelv,</li> <li>• a franciákkal való üzleti kapcsolatokban előny a francia nyelv ismerete, mert a franciák legkevésbé beszélnek idegen nyelveket.</li> <li>• többedik nyelvként jó megtanulni,</li> </ul>  | <p>a francia a diplomácia nyelve</p>  |
| <b>spanyol</b>        | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Európában kisebb a jelentősége, a világban, pontosabban Latin Amerikában, növekvő súlyú, de a gazdasági életben még nem meghatározó,</li> <li>• Nem válik világnyelvvé, de növekszik a jelentősége, a latin amerikai piacok felértékelődésével,</li> <li>• a hazai vállalkozások számára nem meghatározó sem a spanyol piac, sem a dél-amerikai piac,</li> </ul>   | <p>a spanyol nyelvnek sok a nyelvjárása, mindet nem lehet megtanulni,</p>   |

2. táblázat Az egyes nyelvterületek fontossági sorrendje kvalitatív kutatás alapján<sup>9</sup>

<sup>9</sup> Forrás: Saját kutatása

### Hol tanuljunk idegen nyelvet?

A biztos idegen nyelvtudás az egyéni kvalitásokon túl nagymértékben függ attól, hogy mikor és milyen módszerrel kezdett tanulni valaki egy nyelvet. A részletes adatokat az alábbi, 3. táblázat tartalmazza.

| <b>Hol a leghatékonyabb a nyelvtanulás?</b>  |   |   |
|--|---|---|
| <b>Iskolai nyelvtanulás</b>  | <b>Gyakorlatban elsajátítani a nyelvet</b>  | <b>Külföldi nyelvtanulás</b>  |
| <ul style="list-style-type: none"> <li>• középiskolai nyelvtanulás a leghatékonyabb, ekkor már tudatos a nyelvtanulás és a magyar nyelvet is ismerik a diákok,</li> </ul>  | <ul style="list-style-type: none"> <li>• csak iskolai alapozás után lesz elég hatékony,</li> </ul>  | <ul style="list-style-type: none"> <li>• növeli a nyelvhasználat biztonságát, de alapozás nélkül, lassú az eredmény.</li> </ul>   |
| <ul style="list-style-type: none"> <li>• iskolában, magyar nyelvű nyelvtanártól, jó nyelvkönyvekből (a Szanyi féle német nyelvkönyvet egyik sem múlta még felül) lehet a leghatékonyabban nyelvet elsajátítani,</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>• a rendszeres használat a gyakorlatban azt a keretet adja, amiben az iskolai tanultak rögzülnek,</li> </ul>   | <ul style="list-style-type: none"> <li>• az Erasmus jó lehetőség a nyelvhasználatra, nem is a tanulmányok színvonala miatt, hanem az idegen nyelven történő folyamatos kommunikálás miatt,</li> </ul> |
| <ul style="list-style-type: none"> <li>• iskolában, nyelvtanártól lehet stabil alapokat szerezni,</li> </ul>   | <ul style="list-style-type: none"> <li>• az általános nyelvismeret elegendő ahhoz, hogy egy szakma szókincsét valaki rövid idő alatt elsajátítsa,</li> </ul>  | <ul style="list-style-type: none"> <li>• nyelvtanulás anyanyelvi környezetben lehet csak jó színvonalú,</li> </ul>  |
| <ul style="list-style-type: none"> <li>• iskolarendszerben, szigorú számonkéréssel a legeredményesebb a nyelvtanulás,</li> </ul>   |   | <ul style="list-style-type: none"> <li>• a külföldi cserediák kapcsolatok nagyon fontosak,</li> </ul>   |
| <ul style="list-style-type: none"> <li>• folyamatosan, intenzív tanulás az alapozás időszakában, folyamatos használat a fenntartás időszakában,</li> </ul>   | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Szaknyelvet a gyakorlatban lehet megtanulni. A műszaki szaknyelv szókészlete néhány száz szó, amit adott munkaterületen rendszeresen használnak, ezt ott lehet jól megtanulni, könnyen hozzáköthető a szó jelentése is.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>• az alapokat itthon kell megszerezni, de néhány hónapos külföldi tartózkodás segít a nyelvismeret elmélyítésében.</li> </ul>                                  |
| <ul style="list-style-type: none"> <li>• nem feltétlenül az iskolai keret a célravezető, de kevesebb fáradtsággal jár a fiatalon elkezdett nyelvtanulás.</li> </ul>  |   |   |

3. táblázat A hatékony nyelvtanulás helyszínei<sup>10</sup>

### Mikor tanuljunk nyelvet?

A folyamatos nyelvtanulást mindenki egyértelműnek és fontosnak tartja, de a nyelvtanulás leghatékonyabb időszakának a középiskolai időszakot ítélik. A jellemző válaszokat az alábbi, 4. táblázat tartalmazza.

|                              |   |
|------------------------------|---|
| <b>Mikor kell elkezdeni?</b> | <ul style="list-style-type: none"> <li>• 14-25 év közötti időszak a leghatékonyabb,</li> <li>• a középiskola a legjobb időszak,</li> <li>• általános vagy középiskolában kell elkezdeni,</li> <li>• az idegen nyelvi kommunikációt el kell kezdeni általános iskolában,</li> <li>• a minél korábbi nyelvtanulás az előnyös,</li> <li>• aki nem szerezte meg a nyelvvizsgát vagy nem kezdte meg a második nyelvet a felsőoktatási tanulmányok ideje alatt, annak egyre kisebb az esélye rá a munka mellett,</li> </ul> |
|------------------------------|---|

4. táblázat A nyelvtanulás elkezdésének életkor szerinti meghatározása

<sup>10</sup> Forrás: Saját kutatása

### ÖSSZEFOGLALÁS

A kutatás legfontosabb megállapításait az alábbi felsorolás formájában összegeztük:

- az angol nyelv nemzetközi és hazai elfogadottsága hosszú távon megmarad;
- itthon és Európában a német nyelv fontossága nem kérdőjelezhető meg;
- az idegen nyelv használata munkában ágazat, munkakör, végzettség és a vállalat nemzeti hova tartozásának függvénye;
- minden munkaterületen elvárt az írásbeli és szóbeli kommunikációs készség idegen nyelven;
- a nyelvtanulás hagyományos módszerei, - mint nyelvtani szabályok megtanulása, szavak tanulása - nem helyettesíthetők semmilyen korszerű eszközzel, de kiegészítésük indokolt.

A kutatómunkánk során számos következtetést fogalmaztunk meg, melyeket az alábbi pontokban összegeztünk:

- az angol nyelv fontossága nem kérdés, továbbra is a legnagyobb számú nyelvi órát az angol nyelv oktatása kell, hogy jelentse. ennek a kezdő szinttől a haladó szakmai nyelvi szintig jelen kell lenni az idegen nyelvi intézet kínálatában. a kutatás ugyan nem tért ki arra, hogy a régió középiskoláiban mely nyelveket oktatják, de valószínű, hogy az angol nyelv mindig megjelenik a haladó szinten a hallgatói igények között. viszont a kezdő angol nyelvtanítás iránti igényt is el kell fogadni, hiszen a kutatás szerint az angol nyelv ismerete a munkaerő piacon „nem előny, hanem feltétel”. ez egyaránt vonatkozik a műszaki, informatikai képzésben és az üzleti képzésben résztvevőkre. az angol nyelv nem csak a munkaerő piaci megítélés szempontjából előnyös, hanem a külföldi részképzésben is a leginkább az angol nyelvismerettel tud részt venni a hallgató;
- a nyelvi képzési kínálatban folyamatosan meg kell jeleníteni a német nyelvet, ennek elsősorban a munkaerőpiac elvárásai adnak súlyt;
- az orosz, francia, olasz, spanyol nyelvek oktatása lehet a főiskola egyedi kínálata, egyfajta beiskolázási vonzerő, hiszen az angol és német nyelv oktatása mindenhol folyik. annak azonban anyagi vonatkozása van, ha a kevés számú hallgatót vonzó nyelvet oktatjuk. gazdaságosan ez akkor képzelhető el, ha a fenti nyelveket oktató tanárok vagy két nyelven képesek oktatni, tehát az angolt/ németet is oktatják, vagy óraadóként megbízással látják el az oktatást. viszont a képzési kínálatban meg kell őrizni ezeket a nyelveket. a hallgató számára sem feltétlenül ingyen kell kínálni a nyelvi órát.